ਮੋਹਮਦ ਮੁਸਲਿਮ @ ਹੁਸੈਨ

ਬਨਾਮ

ਰਾਜ (ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ ਆਫ ਦਿੱਲੀ)

(ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ(ਾਂ). 943 ਆਫ 2023)

ਮਾਰਚ 28, 2023

[ਐਸ. ਰਵੀਂਦਰ ਭਾਟ ਅਤੇ ਦੀਪਾਂਕਰ ਦੱਤਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਅਤੇ ਸਾਇਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸਿਜ਼ ਐਕਟ, 1985 – ਧਾਰਾ 37 – ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1973 – ਧਾਰਾ 436ਏ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਜੋ 2015 ਤੋਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜੇ ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ – ਫੈਸਲਾ: ਚਾਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਗਾਂਜਾ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ – ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਉਸ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਵੀ – ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬੈਂਕ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੈਸਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ – ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ – ਇਹ ਦੋਸ਼ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਮਾਸਟਰਮਾਇੰਡ ਹੈ, ਨਾਰਕੋਟਿਕਸ ਨਾਲ ਵਿਆਪਕ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਸੰਭਵਤ: ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ – ਹੋਰ, ਦੋ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ 7 ਸਾਲ ਅਤੇ 4 ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ – ਟ੍ਰਾਇਲ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਬਹੁਤ ਧੀਮੀ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਥੇ 30 ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ 34 ਹੋਰ ਨੂੰ ਜਾਂਚਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ – ਟ੍ਰਾਇਲ ਵਿੱਚ ਅਣਉਚਿਤ ਦੇਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 37 ਦੁਆਰਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਵੀ ਧਾਰਾ 436ਏ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ – ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ – ਜ਼ਮਾਨਤ।

ਜ਼ਮਾਨਤ – ਖਾਸ ਐਕਟਾਂ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ – ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ – ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਅਤੇ ਸਾਇਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸਿਜ਼ ਐਕਟ, 1985 – ਧਾਰਾ 37 – ਖਾਸ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਧੀਨ – ਵਿਆਖਿਆ।

ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਮੁਹਾਵਰੇ – 'ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ' – ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ – ਜ਼ਮਾਨਤ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਫੈਸਲਾ: 1.1 ਗਾਂਜਾ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ 28.09.2015 ਨੂੰ ਚਾਰ ਸਹ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 'ਐਨ.ਈ.' ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ 'ਐਨ.ਈ.' ਦੀ ਬਿਨਾਂ ਤੇ ਅਤੇ ਬਿਆਨ ਉੱਤੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਨਾਲ ਹੀ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨ ਉੱਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ; ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸਨੇ 'ਵੀ.ਐਸ.' @ 'ਬੀ.' ਦੇ ਬੈਂਕ ਬਿਆਨਾਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪੈਸਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਗਾਂਜਾ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਰ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ; ਇਸ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਮਾਸਟਰਮਾਇੰਡ ਹੈ, ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਵਿਆਪਕ ਵਪਾਰ ਦੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਾਲ ਸਮਰਥਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ

ਸੰਭਵਤਃ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ 23 ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਬੇਬਾਕ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਸਹ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ (ਜੋ ਵੀ, ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਸ਼ੀਲਾ ਪਦਾਰਥ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ) - ਦੋਸ਼ੀ ('ਵੀ.ਐਸ.' @ 'ਬੀ.') ਜਿਸ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਗਾਂਜਾ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਪੈਸਾ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ('ਐਨ.ਵਾਈ.' @ 'ਟੀ.ਪੀ.') ਜਿਸ ਤੋਂ ਕਾਰ ਦੇ ਅਸਲ ਬੀਮਾ ਪੇਪਰਾਂ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਬਰਾਮਦ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਨਸ਼ੀਲਾ ਪਦਾਰਥ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਦੋਵੇਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਉੱਤੇ ਰਿਹਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ 7 ਸਾਲ ਅਤੇ 4 ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਬਹੁਤ ਹੌਲੀ ਰਹੀ ਹੈ: 30 ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦਕਿ 34 ਹੋਰ ਨੂੰ ਜਾਂਚਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ।

1.2 ਉਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕੀ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ "ਅਜਿਹੇ ਜੁਰਮ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ" ਅਤੇ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਕਰੇ। "ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ" ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਹਨ? ਇਹ ਸਿਰਫ ਏ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਨਿਰਧਾਰਨ. ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਨੂੰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤੰਗ ਹਾਸ਼ੀਏ ਦੇ ਅੰਦਰ. ਜਨਰਲ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ (ਧਾਰਾ 436, 437 ਅਤੇ 439, ਸੀਆਰਪੀਸੀ) ਜੋ ਕਿ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ, ਅਤੇ ਕੁਝ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜੁਰਮਾਂ ਨਾਲ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਵਾਧੂ ਸ਼ਰਤ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ (ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਬੇਕਸੂਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਤਰਕਸੰਗਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ (NDPS ਐਕਟ, ਆਦਿ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ, ਜੋ ਕਿ ਲੋੜੀਂਦੇ ਆਮ ਜ਼ਮਾਨਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ, ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਇਸਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਰਿਹਾਈ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੋ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦਾ ਦੂਜੇ ਉੱਤੇ ਛਾਇਆ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਹਾਲਾਤ. ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੀ ਹੈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਸੰਭਾਵਨਾ ਮੁਲਜ਼ਮ ਭੱਜਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਨਿਆਂ ਤੋਂ: ਕਤਲ, ਅਗਵਾ ਵਰਗੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਆਦਿ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐੱਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ: ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰਿਹਾਈ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਜੁਰਮ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਕੇਸ ਜਦੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਤੁਲਿਤ. ਇੱਕ ਸਾਦਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਧਾਰਾ 37 ਅਧੀਨ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ (ਅਰਥਾਤ, ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਕਰਨਾ) ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ, ਸਜ਼ਾਤਮਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰੋਕਥਾਮਕ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ. ਇਸ ਲਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਢੰਗ ਸੈਕਸ਼ਨ 37 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਹੈ 'ਤੇ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ 'ਤੇ ਮੁਨਾਸਬ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਰਿਕਾਰਡ (ਜਦੋਂ ਵੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ) ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਆਖਿਆ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੋਣ ਦਾ ਮਿਆਰ ਇਸ ਲਈ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖੋ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਜੋ ਅਦਾਲਤਾਂ ਹਨ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਹੈ ਕੇਵਲ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ, ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਰੀਡਿੰਗ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ, ਜੋ ਕਿ ਨਹੀਂ ਹੈ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ ਜਾਂਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 37 ਦੁਆਰਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਦੀ ਧਾਰਾ 436A ਜੋ NDPS ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਐਕਟ ਵੀ. ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1994) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 569 : [1994] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 375 – ਫੈਸਲਾ.

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਲੀਗਲ ਏਡ ਕਮੇਟੀ (ਅੰਡਰਟ੍ਰਾਇਲ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦਿਆਂ) ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (1994) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 731 : [1994] ਸੁਪ. 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 386; ਸ਼ਾਹੀਨ ਵੈਲਫੇਅਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (1996) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 616 : [1996] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1123; ਸਤੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਅੰਤਿਲ ਬਨਾਮ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ (2022) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 51; ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਕੇ. ਏ. ਨਜੀਬ (2021) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 713 : [2021] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 443; ਵਿਜੇ ਮਦਨਲਾਲ ਚੌਧਰੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ 2022 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 929:[2022] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 382 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ.

ਹੁਸੈਨਾਰਾ ਖਾਤੂਨ ਬਨਾਮ ਹੋਮ ਸੈਕਰੇਟਰੀ, ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (1980) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 81 : [1979] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1276; ਕਾਦਰਾ ਪਹਾੜੀਆ & ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (1981) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 671; ਅਬਦੁਲ ਰਹਮਾਨ ਅੰਤੁਲੇ ਬਨਾਮ ਆਰ.ਐਸ. ਨਾਇਕ (1992) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 225 : [1991] 3 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 325; ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਕਾਜਦ (2001) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 673 : [2001] ਸੁਪਲ. 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 617; ਵਾਮਨ ਨਾਰਾਇਣ ਘਿਯਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ (2009) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 281 : [2008] 17 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 369; ਇੱਕ ਕੈਦੀ ਕੈਦੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ 1993 ਕ੍ਰਿ. ਐਲ.ਜੇ. 3242 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ.

ਨੈਸ਼ਨਲ ਕ੍ਰਾਈਮ ਰਿਕਾਰਡਸ ਬਿਊਰੋ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜੇਲ ਅੰਕੜੇ https://ncrb.gov.in/sites/default/files/PSI-2021/Executive_ncrb_Summary-2021.pdf; ਡੋਨਾਲਡ ਕਲੇਮਰ, ਦ ਪ੍ਰਿਜ਼ਨ ਕਮਿਊਨਿਟੀ (1968) ਹੋਲਟ, ਰਾਈਨਹਾਰਟ & ਵਿੰਸਟਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਟੋਮਾਸਜ਼ ਸੋਬੇਕੀ, 'ਡੋਨਾਲਡ ਕਲੇਮਰ ਦੀ ਪ੍ਰਿਜ਼ਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੀ ਅਵਧਾਰਨਾ', ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: https://www.tkp.edu.pl/wp-content/uploads/2020/12/Sobecki_sklad.pdf (23 ਮਾਰਚ 2023 ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਿਆ) – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ.

ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲਾਤੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ: ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 943 ਦਾ 2023.

ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 08.09.2022 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬੀ.ਏ. ਨੰਬਰ 2675 ਦਾ 2022.

ਮਿਸ ਤਾਨਿਆ ਅਗਰਵਾਲ, ਮਿਸਿਜ ਸੁਭੰਗੀ ਤੁਲੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਵਕੀਲ.
ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਬੈਨਰਜੀ, ਏ.ਐਸ.ਜੀ., ਸ਼੍ਰੀਕਾਂਤ ਨੀਲੱਪਾ ਤੇਰਦਲ,
ਮਿਸ ਨਚਿਕੇਤਾ ਜੋਸ਼ੀ, ਦਿਗਵਿਜੈ ਦਾਮ, ਸਚਿਨ ਸ਼ਰਮਾ, ਰਾਜਨ ਕ੍ਰ. ਚੌਰਾਸੀਆ,
ਮਿਸ ਸ਼੍ਰੁਤੀ ਅਗਰਵਾਲ, ਮਿਸ ਜਾਨਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਕਾਰਤਿਕ ਦੇ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ ਵਕੀਲ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ

ਐਸ. ਰਵੀਂਦਰ ਭਾਟ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ.

1. ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ. ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ, ਅਪੀਲ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੁਣੀ ਗਈ.

2. ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਹੁਸੈਨਾਰਾ ਖਾਤੂਨ ਬਨਾਮ ਹੋਮ ਸੈਕਰੇਟਰੀ, ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ "ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਹੈ"। ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਵੈਧ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ "ਉਚਿਤ, ਨਿਆਂਪੂਰਣ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼" ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ: "ਹੁਣ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਛੀਨਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ "ਉਚਿਤ, ਨਿਆਂਪੂਰਣ ਜਾਂ ਜਾਇਜ਼" ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜੋ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ ਮੁਕੱਦਮਾ

ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ, "ਉਚਿਤ, ਨਿਆਂਪੂਰਣ ਜਾਂ ਜਾਇਜ਼" ਵਿੱਚ ਗਿਣੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇਹ ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ, ਅਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਅਨੁਚਛੇਦ 21 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਅਭਿੰਨ ਅਤੇ ਅਨਿਵਾਰਿਆ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੋ ਸਵਾਲ ਉੱਠੇਗਾ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਚੱਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਨਤੀਜਾ ਹੋਵੇਗਾ।

3. ਇਹ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗੂੰਜੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਦਰਾ ਪਹਾੜੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ2$_{SUPERSCRIPT}$ ਅਤੇ ਅਬਦੁਲ ਰਹਮਾਨ ਅੰਤੁਲੇ ਬਨਾਮ ਆਰ.ਐਸ. ਨਾਇਕ3$_{SUPERSCRIPT}$; ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਤੇਜ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਮੁੜ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ, ਜੋ ਲੰਬੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੋਲ ਕੋਈ ਵਿਕਲਪ ਨਹੀਂ ਹੈ:

"ਰਾਜ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਉਸ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰਾਜ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਦਾ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾਏ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁੰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਯੋਗ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਉਸ ਨਿਯਮ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਸਰਾਸਰ ਨਾਮੁਨਾਸਿਬ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਤੇਜ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕਾਰਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੰਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਤੇਜ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।"

4. ਇਹ ਮੁੱਦੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਮੁੱਖ ਅਰਥ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 7 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਹੀ ਅੱਧੇ ਰਸਤੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਅਤੇ ਸਾਇਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸਿਜ਼ ਐਕਟ, 1985 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ ਐਕਟ") ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 20, 25 ਅਤੇ 29 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 439 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਤੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਸੀਆਰਪੀਸੀ') ਅਧੀਨ, ਨਿਯਮਿਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਉਸ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀਯੁਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ4। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ 23 ਸਾਲ ਸੀ। ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਨਸ਼ੀਲੀ ਦਵਾਈ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ; ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਸਨ।

5. ਅਭਿਯੋਗ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 28.09.2015 ਨੂੰ, ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਗੁਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਛਾਪਾਮਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਚਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ - ਨਿਤੇਸ਼ ਏੱਕਾ, ਸੰਜੇ ਚੌਹਾਨ, ਸ਼ਰੀਫ ਖਾਨ, ਅਤੇ ਵਿਰੇਂਦਰ ਸ਼ਕੀਯਰ/ਸਾਕਯਾਬਰ @ ਦੀਪਕ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ 180 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਗਾਂਜਾ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਨਿਤੇਸ਼ ਏੱਕਾ ਨੂੰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਲਈ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮੋਹਦ. ਮੁਸਲਿਮ ਨੂੰ 03/04.10.2015 ਦੀ ਦਰਮਿਆਨੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ (ਵਿਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ @ ਬੀਰੇ, ਸ਼ਾਂਤੀਲਾਲ ਟਿੱਗਾ @ ਗੁੱਡੂ, ਅਤੇ ਨੇਪਾਲ ਯਾਦਵ @ ਟੋਨੀ ਪਹਿਲਵਾਨ) ਨੂੰ ਵੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ @ ਬੀਰੇ ਗਾਂਜਾ ਖਰੀਦਦਾ ਅਤੇ ਮੋਹਦ. ਮੁਸਲਿਮ, ਸ਼ਾਂਤੀਲਾਲ ਟਿੱਗਾ @ ਗੁੱਡੂ ਅਤੇ ਨਿਤੇਸ਼ ਏੱਕਾ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਉਹ ਗਾਂਜਾ ਨੂੰ ਨੇਪਾਲ ਯਾਦਵ @ ਟੋਨੀ ਪਹਿਲਵਾਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਪਲਾਈ ਕਰਦਾ। 29.02.2016 ਨੂੰ, ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 20/ 25/ 29 ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 120ਬੀ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਅਤੇ 05.07.2016 ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਦਲੀਲਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੋ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟਾਂ ਵੀ 01.08.2016 ਅਤੇ 08.11.2017 ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

6. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ5SUPERSCRIPT ਨੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ, ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਸਖ਼ਤੀ, ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਕਥਿਤ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਯਮਿਤ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਿ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਜਾਂਚਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ।

7. ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਕੇ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਰੁਖ ਕੀਤਾ। ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਯਮਿਤ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਲ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ @ ਬੀਰੇ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਤੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਪੈਸੇ ਭੇਜੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ 50,000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਮਲਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਦੇ ਅਪਵਾਦਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ; ਇਸ ਲਈ, ਨਿਯਮਿਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਨਾਲ ਹੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਨਿਪਟਾਉਣ ਅਤੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹੁਣ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ, ਨਿਯਮਿਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

8. ਮਿਸ ਤਾਨਿਆ ਅਗਰਵਾਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ, ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬਿਤਾਏ ਗਏ ਸਮੇਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਇਆ। ਹੋਰ, 34 ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਂਚਿਆ ਜਾਣਾ ਬਾਕੀ ਸੀ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਨਿਪਟਾਉਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ @ ਬੀਰੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇਪਾਲ ਯਾਦਵ, ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਸੀ6SUPERSCRIPT। ਵਕੀਲ ਨੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

9. ਮਿਸਟਰ ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਬੈਨਰਜੀ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਤਿਰਿਕਤ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ, ਜੋ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ, ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਮੁਖਾਲਫਤ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ, ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ। ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ – ਕਾਲ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ @ ਬੀਰੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਏ.ਐਸ.ਜੀ. ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਨੈੱਟਵਰਕ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਹਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਜਨਤਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਵਰਗੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੁਬਾਰਾ ਹੋਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਏ.ਐਸ.ਜੀ. ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਇੱਕ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਅਤੇ ਵਿਤਰਣ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਮੁੱਖ ਦਿਮਾਗ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਨਿਸਕਰਸ਼

10. ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

"ਅਪਰਾਧ ਸੰਜਣਯੋਗ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਜਮਾਨਤੀ—(1) ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1973 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ—

(ਅ) ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਹਰ ਅਪਰਾਧ ਸੰਜਣਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ;

(ਬ) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਪੰਜ ਸਾਲ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਜਮਾਨਤ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏਗੀ ਜਬ ਤੱਕ ਕਿ—

(i) ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ

(ii) ਜਿੱਥੇ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਉਹ ਜਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ।

(2) ਧਾਰਾ (ਬ) ਦੇ ਉਪ-ਖੰਡ (1) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1973 ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹਨ।"

11. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਖੜਾ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ 03.10.2015 ਤੋਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਅੰਤਰਿਮ ਜਮਾਨਤ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਬੀਮਾਰ ਮਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਕਜਾਦ9$_{SUPERSCRIPT}$ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ "ਉਦਾਰ" ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ:

“ਜਮਾਨਤ ਦੀ ਨਾਮਜ਼ੂਰੀ ਨਿਯਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਹੈ ਧਾਰਾ 37(1) ਦੇ ਉਪ-ਖੰਡ (ਬੀ) ਦੇ ਉਪ-ਖੰਡ (ii) ਅਧੀਨ। ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ, ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਾਏ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿ ਉਹ ਜਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ, ਧਾਰਾ 37 ਦੇ ਉਪ-ਖੰਡ (1) ਦੇ ਉਪ-ਖੰਡ (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹਨ, ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹਨ।"

12. ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜ਼ਮਾਨਤ, ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਧਾਰਾ 37 ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਲੀਗਲ ਏਡ ਕਮੇਟੀ (ਅੰਡਰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕੈਦੀ) ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ 10, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਣਾਏ ਹਨ ਨਿਰੀਖਣ, ਜੋ ਵਰਤਮਾਨ ਕੇਸ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ:

“ਉਕਤ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਸਖਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁਝ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜ਼ਮਾਨਤ. ਹੁਣ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੇਰੀ ਕਰਨੀ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨੁਚਿਤ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 36(1) ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਉਲਟ, ਧਾਰਾ ਕੋਡ ਦੀ 309 ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14, 19 ਅਤੇ 21। ਵਿੱਚ ਸਥਾਨ ਲੱਭਣ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਸੁਚੇਤ ਹਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਜੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਐਕਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੱਚਮੁੱਚ ਅਸੀਂ ਇਸ ਲਈ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਭਾਗ. ਅਸੀਂ ਵੀ ਰੱਖੀ ਹੈ ਵਿਚ ਇਕ ਸਮਾਨ ਵਿਵਸਥਾ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਟਾਡਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 in ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ [(1994) 3 SCC 569]। ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਸੀਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇਜ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਵਿੱਚ ਏ.ਆਰ. ਅੰਤੁਲੇ ਬਨਾਮ ਆਰ.ਐਸ. ਨਾਇਕ [(1992) 1 SCC 225], ਰਿਲੀਜ਼ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ, ਜੋ ਕਿ ਦੇ ਸੱਜੇ ਵਿੱਚ ਏਮਬੇਡ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਮੰਗ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਤਿਅੰਤ ਅਧੀਨਗੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਝੁਕਾਅ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ

ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਰਾਇਲਾਂ ਲਈ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਕਮੀ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇਜ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏ ਬਿਨਾਂ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵੀ ਹੋਵੇਗੀ ਆਰਟੀਕਲ ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਹੱਕ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਾ ਹੋਵੇ 21. ਬੇਸ਼ੱਕ, ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਵਾਂਝੀ ਦੀ ਕੁਝ ਮਾਤਰਾ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਪਰ ਜੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵੰਚਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲੰਬਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਆਰਟੀਕਲ 21 ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਝਟਕਾ ਮਿਲੇਗਾ। ਇਹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੈ ਇਹ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕੈਦ ਹੋਈ ਜੋ ਅਧਿਕਤਮ ਦਾ ਅੱਧਾ ਹੈ ਜੁਰਮ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਵੰਚਿਤ ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ ਆਰਟੀਕਲ 21 ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਟੈਲੀਸਕੋਪ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਆਰਟੀਕਲ 14 ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਜੋ ਨਿਆਂ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਾਰਜਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਵਾਜਬਤਾ।

13. ਜਦੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਆਇਕ ਵਿਵੇਕ ਨੂੰ ਬੰਧਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਨ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37), ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗੀ ਮੁੱਲਾਂ, ਅਰਥਾਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਹਿੱਤ ਦੇ ਮੱਧ ਵਿੱਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਾਮਨ ਨਾਰਾਇਣ ਘਿਯਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਰਾਜਸਭਾ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ("ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਵਧਾਰਣਾ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਮਾਸੂਮ ਹੋਣ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਵਿੱਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਉਭਰਦੀ ਹੈ..."). ਉਹ ਇਸੇ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਇਸ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਲਦੀ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਸਭਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਸ਼ਾਹੀਨ ਵੈਲਫੇਅਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿੱਚ ਫਿਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹੀ ਭਾਵਨਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ, ਅਰਥਾਤ ਜਦੋਂ ਸਖਤ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਿਆਇਕ ਵਿਵੇਕ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਲਦੀ ਨਿਪਟਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਸਦੀ ਹਸਤਕਸ਼ੇਪ ਇਸ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ:

"ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਜਾਗਰੂਕ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਇਕ ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਲਈ ਹੋਰ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ, ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ * ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਪਰਿਯੋਜਿਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਪਰਿਯਾਪਤ ਗਿਣਤੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਇਕੋ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮਾਸੂਮ ਪਾਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਬੇਵਜਹ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਨਾ ਰੱਖੇ ਜਾਣ।"

14. ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਅਣਧਾਰਿਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਐਕਟ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1967 ਅਧੀਨ ਜਮਾਨਤ ਦੀ ਵਿਚਾਰਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਕੇ. ਏ. ਨਜੀਬ14$_{SUPERSCRIPT}$ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਾਹਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ:

"12. ਖਾਸ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1987 ਜਾਂ ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਸ ਅਤੇ ਸਾਇਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ, 1985 ("ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ ਐਕਟ") ਵਿੱਚ ਵੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕੁਝ ਸਖਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹਨ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨ.ਸੀ.ਟੀ ਦਿੱਲੀ), (1999) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 252], ਬੱਬਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, (2005) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 569 ਅਤੇ ਉਮਰਮਈ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਗੁਜਰਾਤ, (2017) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 731 ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਜਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਸਨ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਲਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਸ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜਮਾਨਤ ਲਈ ਸਖਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕਤਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤੇਜ਼ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਉਚਿਤ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।"

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਯੂ.ਏ.ਪੀ.ਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 43-ਡੀ(5) ਵਰਗੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ, ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਬਾਧਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ।

15. ਵਿਜੇ ਮਦਨਲਾਲ ਚੌਧਰੀ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ15$_{SUPERSCRIPT}$ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਨ ਸ਼ੋਧਨ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 2002 ਅਧੀਨ ਜਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ:

“ਜੇਕਰ ਸੰਸਦ/ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਮਾਨਤ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸਖਤ ਸ਼ਰਤ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਸਖਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਦਾ ਬੱਧਬੱਧ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋਣ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਧਿਕਤਮ ਕੈਦ ਦੀ ਅਵਧੀ ਦੇ ਅੱਧੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਾ ਗੁਜ਼ਾਰੇ।” [ਐਸ. ਰਵੀਂਦਰ ਭਾਟ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

16. ਸਭ ਤੋਂ ਹਾਲੀਆ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਤੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਅੰਤਿਲ ਬਨਾਮ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ16$_{SUPERSCRIPT}$ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਕੈਦ ਅਤੇ ਅਸਮਾਨ ਦੇਰੀ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਈ ਐਕਟਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 37 ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ ਐਕਟ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਜਮਾਨਤ ਦੇ ਸਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਕੀਤੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਧਾਰਾ 436A17$_{SUPERSCRIPT}$ (ਜੋ ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਪੂਰਣ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਜਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ) ਦੀ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1973 ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ:

"ਅਸੀਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਐਕਟਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰੇਕਖਾਸ ਐਕਟ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸਖਤੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੇਆਮ ਸਿਧਾਂਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ; ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਧਾਰਾ436-ਏ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵੀਖਾਸ ਐਕਟਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਾ ਹੋਵੇ।ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਖਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਬਣੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟ ਰਹੇ ਹਾਂ।ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਵੱਧ ਸਖਤੀ; ਉੱਤਨੀ ਹੀ ਜਲਦੀ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਖਰਕਾਰ,ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਲੰਬਾ ਖਿੱਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਔਚਿਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇਅਤੇ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 309 ਦੀ ਸਖਤ ਪਾਲਣਾ ਵੀ ਹੋਵੇ।"

17. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ 28.09.2015 ਨੂੰ ਗਾਂਜੇ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਚਾਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਸਮੇਤ ਨਿਤੇਸ਼ ਏਕਾ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਨਿਤੇਸ਼ ਏੱਕਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਉਸ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਨਾਲ ਹੀ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ; ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸਨੇ ਵਿਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ @ ਬੀਰੇ ਦੇ ਬੈਂਕ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੈਸਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ; ਇਸ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਮਾਸਟਰਮਾਈਂਡ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਸ਼ੇ ਨਾਲ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਪਟਣ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਭਵਤਃ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ 23 ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਬੇਬਾਕ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ (ਜੋ ਵੀ, ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਨਸ਼ਾ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ) - ਦੋਸ਼ੀ (ਵਿਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ @ ਬੀਰੇ) ਜਿਸ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਗਾਂਜਾ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਪੈਸਾ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ (ਨੇਪਾਲ ਯਾਦਵ @ ਟੋਨੀ ਪਹਿਲਵਾਨ) ਜਿਸ ਤੋਂ ਕਾਰ ਦੇ ਅਸਲ ਬੀਮਾ ਪੇਪਰਾਂ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਕਾਰ ਤੋਂ ਨਸ਼ਾ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

- ਦੋਵੇਂ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ 7 ਸਾਲ ਅਤੇ 4 ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਬਹੁਤ ਧੀਮੀ ਰਹੀ ਹੈ: 30 ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦਕਿ 34 ਹੋਰ ਨੂੰ ਜਾਂਚਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ।

18. ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਕਾਰਨ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ "ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ" ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। "ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ" ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਹਨ? ਇਹ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਨਿਰਧਾਰਣ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲਤਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਕੀਰਣ ਮਾਰਜਿਨ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤਾਂ 'ਤੇ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ (ਧਾਰਾਵਾਂ 436, 437 ਅਤੇ 439, ਸੀਆਰਪੀਸੀ) ਦੇ ਮੰਡੇਟ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ, ਜੋ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੁਝ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਿਨੈਆਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਣਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵਾਧੂ ਸ਼ਰਤ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ (ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨੂੰ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨਾਂ (ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ, ਆਦਿ) ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਵਰਗੀਕਰਣ, ਜੋ ਆਮ ਜ਼ਮਾਨਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਰਿਹਾਈ 'ਤੇ, ਉਹ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਇਹ ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਛਾਇਆ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਥੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮੰਗੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਿਸਮ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ, ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਨਾ ਕਰਨਾ:ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਤਲ, ਅਗਵਾ, ਬਲਾਤਕਾਰ ਆਦਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ: ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰਿਹਾਈ 'ਤੇ ਜੁਰਮ. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ - ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਵੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ - ਜਨਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਤੁਲਿਤ ਹੋਣਾ ਦਿਲਚਸਪੀ.

19. ਧਾਰਾ 37 ਅਧੀਨ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਦੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਵਿਆਖਿਆ (ਅਰਥਾਤ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਸੰਤੁ□ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ) ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾਦਾਰੀ ਹਿਰਾਸਤ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਰੋਕਥਾਮਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 37 ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਅਜਿਹੇ ਖਾਸ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪੈਰਾਮੀਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਦੇਖ ਕੇ ਸੰਤੁ□ਟ ਹੋਵੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਵਿਆਖਿਆ, ਧਾਰਾ 37 ਅਧੀਨ ਐਨਕਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਪੂਰੇ ਇਨਕਾਰ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਹੋਵੇਗਾ।

20. ਇਸ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਮਾਨਕ ਇੱਕ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੇਖੇਗੀ, ਅਤੇ ਤਰਕਸੰਗਤ ਤੌਰ ਤੇ ਦੇਖੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀਤਾ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੰਤੁ□ਟੀ, ਅਰਥਾਤ, ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਤਰਕਸੰਗਤ ਪੜ੍ਹਨ ਉੱਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਰਤਨ ਮਲਿਕ19$_{SUPERSCRIPT}$ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ)। ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਅਣਉਚਿਤ ਦੇਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 37 ਦੁਆਰਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਧਾਰਾ 436A ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਜੋ ਕਿ ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੈ (ਰੈਫ. ਸਤੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਅੰਤਿਲ ਸੁਪਰਾ)। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਉੱਤੇ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

21. ਵਿਛੋੜੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦੇਣ ਲਈ ਸਖਤ

ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਜਨਹਿਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ; ਫਿਰ ਵੀ, ਜੇਕਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸੰਪੂਰਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਤਾਂ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਅਨਿਆਇ ਅਪਾਰ ਹੈ। ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਭੀੜ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਹਿਣ ਸਥਿਤੀਆਂ, ਅਕਸਰ, ਭਿਆਨਕ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਗ□ਹ ਮੰਤਰਾਲਾ ਦੇ ਸੰਸਦ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਵਾਬ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਪਰਾਧ ਰਿਕਾਰਡ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ 31ਸਤੰਬਰ 2021 ਤੱਕ, 5,54,034 ਕੈਦੀ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ 4,25,069 ਲੱਖ ਦੀ ਕੁੱਲ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਸਨ20$_{SUPERSCRIPT}$। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 122,852 ਦੋਸ਼ੀ ਸਨ; ਬਾਕੀ 4,27,165 ਅਪਰਾਧੀ ਸਨ।

22. ਨਾਇਨਸਾਫ਼ੀ ਦੇ ਖਤਰੇ ਦਾ ਖਤਰਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੈਦੀ "ਜੇਲ੍ਹੀਕਰਣ" ਦੇ ਜੋਖਮ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਕੈਦੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਵਿੱਚ "ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਤਬਦੀਲੀ" ਵਜੋਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕੈਦੀ: "ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਗੁਆ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੰਬਰ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗੁਆ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਆਜ਼ਾਦੀ, ਦਰਜਾ, ਮਾਲ, ਗਰਿਮਾ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਵੈ-ਸੰਚਾਲਨਤਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਭਿਆਨਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੈਦੀ ਸਧਾਰਨ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨਾਲ ਵੈਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਤਮ-ਧਾਰਣਾ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।"

23. ਇੱਕ ਹੋਰ ਖਤਰਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੈਦੀ ਅਪਰਾਧ ਵੱਲ ਮੁੜਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, "ਜਿਵੇਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਤਨਾ ਜਿਆਦਾ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਅਪਰਾਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਤਨਾ ਹੀ ਜਿਆਦਾ ਸਨਮਾਨ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ"22$_{SUPERSCRIPT}$ (ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਖੋ ਡੋਨਾਲਡ ਕਲੇਮਰ ਦੀ ਦ ਪ੍ਰਿਜ਼ਨ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਜੋ ਕਿ 194023$_{SUPERSCRIPT}$ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ ਸੀ)। ਕੈਦ ਦੇ ਹੋਰ ਵਿਨਾਸਕਾਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹਨ - ਜਿਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸਭ ਤੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਆਰਥਿਕ ਸਤਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ: ਤੁਰੰਤ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ, ਅਤੇ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਬਿਖਰਾਉ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬੰਧਨਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਵਿਛੋੜਾ। ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੂਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ (ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨੁਕਸਾਨ ਮੁਰੰਮਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ), ਅਤੇ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ - ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਕੇਸ, ਜਿੱਥੇ ਖਾਸ ਕਾਨੂੰਨ ਸਖਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਲਿਆ ਕੇ ਸੰਪੂਰਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

[ਐਸ. ਰਵੀਂਦਰ ਭਟ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ.]

24. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰੀਖਿਆ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂ ਸਕਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ। ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ।

ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ

(ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ : ਰੂਪਾਂਸ਼ੀ ਵਿਰਾਂਗ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ.)

ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate